

ผู้บริหารกับปัจจัยการจัดการศึกษาที่มีผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ผู้บริหารการศึกษาทุกระดับในฐานะผู้นำทางการศึกษามีบทบาทสำคัญต่อสถานศึกษาและคุณภาพผู้เรียน จึงต้องมากไปด้วยความรู้ความสามารถ และสมรรถนะทางการบริหารเชี่ยวชาญในทักษะการบริหารจัดการกับปัจจัยทางการศึกษา ที่มีอิทธิพลต่อ คุณภาพผู้เรียน ส่วนตัวชีวิตที่สำคัญของผู้เรียนที่มีคุณภาพนั้น นอกจากมีความรู้ความสามารถที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแล้ว ทักษะทางปัญญา ก็มีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อบัณฑิตพยาบาล คือ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นทักษะการคิดขั้นสูงด้วยความสำคัญดังกล่าวนี้สภาการพยาบาล (2545) ได้กำหนดให้การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นสมรรถนะหลักของพยาบาลวิชาชีพ ด้วยเหตุผลดังกล่าวการคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาพยาบาล

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ได้บัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลัก ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และการเรียนรู้ต้องมี การฝึกทักษะการคิด จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกให้คิดเป็นทำเป็น มีนิสัยรักการอ่านและใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ผู้สอน

เครือมาส เพชรชู (Kraumas Petchoo)¹
ผ่องศรี วณิชย์ศุกวงศ์ (Phongsri Vanitsuppavong)²

ตระหนักในการจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียน และการจัดการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ผู้บริหารต้องเน้นการส่งเสริมให้การผลิตบัณฑิตมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความรอบรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม ภายใต้จิตใจที่มีคุณธรรมและจริยธรรมและการจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ควรจัดเนื้อหาสาระและ กิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน หากกล่าวถึงการจัดการศึกษา ทางพยาบาล ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และการประยุกต์ศาสตร์ทางการพยาบาลสู่การปฏิบัติต่อชีวิตคน จำเป็นอย่างยิ่งต้องอาศัยทักษะการคิดวิเคราะห์ และการตัดสินใจอย่างเหมาะสม ดังที่ อรรถพรณ ลีอนุญธวัชชัย (2543) ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จะช่วยให้พยาบาลสามารถปฏิบัติกิจกรรมทางการพยาบาลได้อย่างเหมาะสม และที่สำคัญการตัดสินใจเชิงจริยธรรม ในการเลือกปฏิบัติกิจกรรมสำคัญ การพยาบาล ต้องอาศัยทางการคิดวิเคราะห์ และพิจารณาอย่างใคร่ครวญ เนื่องจากปัญหาทางจริยธรรมในวิชาชีพการพยาบาลมักเป็น ปัญหาที่ต้องตัดสินใจระหว่างการเลือกกระทำ

¹คุณกัญจน์จิตต์ สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

²รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

หรือไม่กระทำในสถานการณ์ต่าง ๆ อันส่งผลต่อชีวิต ซึ่งผู้ปฏิบัติทางการพยาบาลมีความยากในการตัดสินใจจึงจำเป็นต้องอาศัยการคิดพิจารณาอย่างรอบคอบและมีวิจารณญาณ (อรพรรณ ลือบุญรัชชัย, 2543) ประกอบทั้งปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลข่าวสารทางสื่อต่างๆ และทุกคนสามารถสืบค้นข้อมูลข่าวสารมากมายและได้ง่าย ดังนั้นการจัดการศึกษาพยาบาลผู้บริหารจึงจำเป็นต้องศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมการจัดการศึกษา ให้ผู้เรียนเกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในบริบท ของการจัดการศึกษา สำหรับนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้สามารถเลือกรับข้อมูลข่าวสาร ที่มีประโยชน์และจำเป็นต่อการประกอบการตัดสินใจต่อการปฏิบัติการพยาบาล แต่จากการศึกษารายงานผลสำรวจระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในนักศึกษาพยาบาลที่ผ่านมานั้นพบว่าค่าเฉลี่ยระดับการคิดอยู่ในระดับปานกลาง (กัญญ์สิริ จันทรเจริญ และคณะ, 2548 ; ปฏิญา ก้องสกุล; และ ปัทมา แคนยุกต์, 2548; สิริพร ศรีวิชัย , 2549)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ การจัดการศึกษาพยาบาลจึงควรได้ตระหนักถึงการส่งเสริมปัจจัยการจัดการศึกษาต่างๆ ที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนั้นบทความนี้มุ่งเสนอแนวคิดที่เป็นปัจจัยการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในนักศึกษาพยาบาล โดยจะกล่าวถึง การคิดอย่างมีวิจารณญาณและปัจจัยที่มีผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณดังต่อไปนี้

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะทางปัญญาขั้นสูงซึ่งมีความจำเป็นต่อผู้เรียนทุกคนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต่อวิชาชีพพยาบาล เนื่องจากผู้ที่มีลักษณะการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น สามารถคิดเลือกและตัดสินใจเรื่องราว หรือเหตุการณ์ต่างๆ ได้ดี ดังคำกล่าวของ อรพรรณ ที่ว่า ทุกคนจำเป็นต้องมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้สามารถอยู่ในสภาพสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงนี้ได้อย่างกลมกลืนไม่ขัดแย้ง (อรพรรณ ลือบุญรัชชัย, 2543) โดยมีจุดมุ่งหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณคือ เพื่อให้ได้เกิดความคิดที่รอบคอบสมเหตุสมผลผ่านการพิจารณาปัจจัยรอบด้านอย่างกว้างไกลลึกซึ้ง และผ่านการพิจารณา ถ้อยแถลง ไตร่ตรองทั้งทางด้านคุณโทษ และคุณค่าที่แท้จริง จึงเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาพยาบาล

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 1073) ได้ให้ความหมายของคำว่า “วิจารณญาณ” ไว้ว่าหมายถึง ปัญญาที่สามารถรู้หรือให้เหตุผลที่ถูกต้องได้ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) หมายถึง กระบวนการคิดเพื่อการตัดสินใจต่อสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤต โดยมีเป้าหมายของการคิดและตัดสินใจที่ชัดเจน มีการพิจารณาไตร่ตรองอย่างละเอียดรอบคอบโดยอาศัยข้อมูลตามบริบทต่างๆที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันบนพื้นฐานของการอาศัยหลักการและเหตุผลอย่างเป็นระบบ ส่วนการศึกษาพยาบาล กับ การคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ถูกนำมาให้คำจำกัดความที่แคบลงไปว่า หมายถึง กิจกรรมการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล (Rational - Linear Problem Solving Activity) ซึ่งสะท้อนด้วยการใช้กระบวนการพยาบาล การใช้

เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ซึ่งรวมถึงกระบวนการ พยายาม การตัดสินใจ และการใช้เหตุผล เมื่อนำ หลักการของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เปรียบเทียบกับการกระบวนการพยายาม จะเห็น ได้ว่ามีลักษณะตรงกันและมีความเกี่ยวข้องกัน องค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) เป็นความสามารถในการคิดที่ต้อง อาศัยการพิจารณาใคร่ครวญอย่างละเอียด รอบคอบ ดังแนวคิด ของ Alfaro Le Fevre, R. (2004) และ Ennis, R.H.. (1985) ประกอบด้วย

1) การวิเคราะห์ (Analysis) เป็น ลักษณะของความสามารถในด้านการสรุป ประเด็นปัญหาหรือข้อโต้แย้งให้เห็นเด่นชัด และมีเหตุผลจากข้อความหรือสถานการณ์ที่ กำหนดให้

2) การแปลความ (Interpretation) เป็นความสามารถในด้านการทำความเข้าใจ ข้อความหรือสถานการณ์ที่ กำหนดให้เพื่อแปล ความหมายที่ไม่ปรากฏโดยตรง ของข้อความ หรือสถานการณ์ที่กำหนดให้ นั้น ไปสู่ข้อสรุปที่ สมเหตุสมผล

3) การประเมิน (Evaluation) เป็น ความสามารถในการจำแนกว่า การอ้างเหตุผล ในข้อใดเป็นการอ้างเหตุผลที่หนักแน่นหรือ ไม่หนักแน่นน่าเชื่อถือหรือไม่น่าเชื่อถือ เมื่อ พิจารณาจากความสอดคล้องระหว่างข้อความ หรือสถานการณ์ที่กำหนดให้ กับเหตุผลที่ กล่าวอ้าง

4) การอ้างอิง (Inference) เป็นความ สามารถในด้านการจำแนกความเป็นไปได้ของ ข้อสรุปที่คาดคะเนขึ้นเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ ระหว่างข้อสรุปที่คาดคะเนขึ้นนั้นกับข้อมูล หลักฐานหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้

5) การอธิบาย (Explanation) เป็น ความสามารถในการบรรยายความหมายของ ข้อมูลอย่างมีเหตุผล จากความสัมพันธ์ของ ข้อมูลที่มีอยู่

6) การใช้ปัญญาขั้นสูงควบคุมตนเอง (Meta-cognitive self regulation) ความ สามารถในการกำกับติดตาม สะท้อนความคิด และแก้ไขข้อบกพร่องในการคิดของตนเองได้ อย่างมีเหตุผล

ปัจจัยการจัดการศึกษาที่มีผลต่อการคิดอย่างมี วิจารณญาณ

ปัจจัยการจัดการศึกษาซึ่งเป็นองค์ ประกอบสำคัญต่อกระบวนการจัดการศึกษาและ มีผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยด้านการบริหารจัดการของผู้บริหาร ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน และปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้เรียน

1. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการของผู้บริหาร

ปัจจัยด้านการบริหารจัดการของผู้บริหาร ซึ่งกล่าวถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวกับ สภาพการบริหารและพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหาร ประกอบด้วย 5 ข้อ คือ 1.1 โครงสร้าง การบริหาร หมายถึง การจัดการ การบริหารที่เกิดจากการดำเนินงาน อย่างมีแบบแผน ซึ่งระบุ ส่วนงาน แผนงานและตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ ในองค์การตลอดจนความสัมพันธ์ ของตำแหน่ง ตามพันธกิจและส่วนงานภายในองค์การ 1.2 พันธกิจที่ชัดเจน ซึ่งเป็นแนวทางการปฏิบัติ ของผู้บริหารต่อการควบคุมการดำเนินงานของ องค์การตลอดทั้งการจัดการเรียนการสอน 1.3 ความกลมเกลียว ซึ่งหมายถึงการมีความ สามัคคีเป็นหนึ่งเดียวในการทำงานในหน้าที่

โดยตรง และการช่วยเหลือกิจกรรมอื่น ตลอดทั้งมีความเอื้ออาทรต่อกันในการร่วมกันทำงาน 1.4 บรรยากาศองค์การ มีสภาพแวดล้อมภายในองค์การ ที่มีลักษณะเป็นทั้งนามธรรมและรูปธรรม มีผลกระทบต่อพฤติกรรมองค์การและการปฏิบัติงานในองค์การตลอดจนถึงบรรยากาศที่มีต่อคุณภาพผู้เรียนด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล 1.5 การบริหารคุณภาพ เป็นขั้นตอนในการดำเนินการบริหารเอประสิทธิภาพองค์การตามระบบและวิธีการจัดการศึกษาโดยใช้ปัจจัยทางการบริหารสนับสนุน ให้การดำเนินกิจการของวิทยาลัยให้บรรลุตามพันธกิจและแผนที่กำหนดไว้และมีการปฏิบัติตามแผน มีการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน โดยสามารถอธิบายต่อได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากคือบรรยากาศองค์การ สมคิดสร้อยน้ำ (2547) พบว่า ปัจจัยบรรยากาศและวัฒนธรรมของโรงเรียน มีอิทธิพลต่อความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผ่านปัจจัยโครงสร้างของโรงเรียน วัสดุทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ เทคโนโลยีและระบบงาน การปฏิบัติด้านการบริหาร การปฏิบัติด้านการจัดการ การพัฒนาครูและทีมงาน การปฏิบัติของครูและทีมงาน การจูงใจและเป้าหมายและผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น พบว่า ปัจจัยบรรยากาศและวัฒนธรรมของโรงเรียนมีอิทธิพลรวมมากเป็นอันดับแรก แสดงให้เห็นว่าปัจจัยบรรยากาศมีความสำคัญที่สุดที่ก่อให้เกิดการพัฒนาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ และมีผลให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะการคิดอย่างมีวิจารณญาณขึ้น ซึ่งเป็นไปตามแนวคิด

ของ Lunenberg and Ornstein (2004) คือ ความกลมเกลียว และบรรยากาศองค์การ มีอิทธิพลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งกล่าวไว้ว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล เกิดจากอิทธิพลของการบริหารจัดการของผู้บริหารซึ่งประกอบด้วย โครงสร้างการบริหาร พันธกิจที่ชัดเจน การบริหารคุณภาพ ความกลมเกลียว และบรรยากาศองค์การ

นอกจากนี้ เก็จกนก เอื้องวงศ์ (2547) พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการดำเนินการจัดการศึกษาในระดับมาก คือ ด้านภาวะผู้นำด้านวัฒนธรรมองค์การและด้านบุคลากร ส่วนปัจจัยที่ส่งเสริมการดำเนินการจัดการศึกษาในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านสภาพทางกายภาพ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านงบประมาณ และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการ พบว่า ปัจจัยด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านสภาพทาง กายภาพ ส่วนลลณี ศิริพร (2547) พบว่ามีปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบสำคัญต่อคุณภาพนักศึกษาพยาบาล คือ ปัจจัยสนับสนุนการบริหารจัดการศึกษา ด้านปัจจัยเกื้อหนุน ด้านการเงินและงบประมาณ ซึ่งมีอิทธิพลในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ในทำนองเดียวกันกับการอธิบายถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุทธิพงษ์ ยงค์กมล (2545) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของโรงเรียนและพบว่าปัจจัยด้านโครงสร้างการบริหารโรงเรียนส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน จะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการของผู้บริหารเป็นส่วนสำคัญในการจัดการศึกษาสำหรับพยาบาลโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ก่อให้เกิดการสร้างความรักสามัคคีกลมเกลียวอันหนึ่ง

อันเดียวกันของอาจารย์พยาบาลและบุคลากร เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ตลอดทั้งการจัดโครงสร้างการบริหาร การกำหนดพันธะกิจที่ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สอนในการจัดการเรียนการสอน ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน ประกอบด้วยสภาพและพฤติกรรม การสอนของอาจารย์ผู้สอนที่มีผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน ประกอบด้วย 2.1 ความกระตือรือร้นของผู้สอน ซึ่งเป็นการแสดงถึงลักษณะพฤติกรรมด้านการสอนที่มีการสร้างแรงจูงใจ ให้มีความเต็มใจในการทำงาน ตั้งตัวอย่างสม่ำเสมอและมีความเอาใจใส่ในการสอน 2.2 ความรอบรู้ของผู้สอน เป็นพฤติกรรมของผู้สอนที่แสดงถึงความสามารถ ความเชี่ยวชาญที่เกิดจากประสบการณ์ในการสอนและการจัดการเรียนการสอนความเชี่ยวชาญทางการแพทย์ 2.3 การให้คำปรึกษาของผู้สอน ซึ่งเป็นพฤติกรรมให้คำแนะนำ การแนะนำที่เกี่ยวกับการเรียนทางด้านวิชาชีพ การใช้ทักษะชีวิต และปัญหาทั่วไปของนักศึกษาพยาบาล ในการปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมอย่างมีความสุข 2.4 การจัดการชั้นเรียนของผู้สอน ซึ่งเป็นการจัดการภายในห้องเรียนที่เหมาะสม การเอาใจใส่ต่อการเรียนการสอนในชั้นเรียน ครอบคลุมถึงการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน การอำนวยความสะดวกในชั้นเรียน ตลอดจนการจัดกิจกรรมร่วมกันของผู้เรียนดังเช่นการศึกษาของ Marzano (2000) ที่พบว่า การจัดชั้นเรียนเป็นองค์ประกอบปัจจัยการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และสอดคล้องกับ Burden, Pual R. (2003) ที่มีแนวคิดว่าการ

จัดชั้นเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและผลลัพธ์ของโรงเรียน จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องดำเนินการ ทั้งนี้แนวคิดในการจัดชั้นเรียนมีลักษณะการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน การดูแลและปกครองในชั้นเรียน ซึ่งครอบคลุมถึงการจัดสภาพห้องเรียน และบรรยากาศและการอำนวยความสะดวกในห้องเรียน จัดหาจัดเตรียมเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์สนับสนุน การจัดประสบการณ์ และกิจกรรมการเรียนรู้ การกำกับดูแลความประพฤติ การช่วยกันกำหนดและดูแลด้านระเบียบวินัย การทำงานร่วมกัน บรรยากาศในห้องเรียน ตลอดทั้งการเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียน ความกระตือรือร้นของผู้สอนต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังผลการวิจัยของ Rosenshine and Furst (1971 cited in Lunenberg and Ornstein, 2004) ทั้งนี้เนื่องจากความกระตือรือร้นของผู้สอนเป็นพฤติกรรมการทำงานที่ทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานด้วยความเต็มใจ สอดคล้องกับ ทิสนา แชนมณี (2545) กล่าวว่าพฤติกรรมการสอนของผู้สอนส่งผลต่อการเรียนรู้และส่งผลต่อการเกิดทักษะต่างๆ รวมทั้งการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตลอดทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความกระตือรือร้นของผู้สอน ได้แก่ การเตรียมการสอน การวางแผนการสอน การสอน การวัดและประเมินผล เช่นเดียวกับ Moor and Parker (2004) ซึ่ง กล่าวว่า ลักษณะที่มีความกระตือรือร้นของผู้สอนที่เหมาะสม ที่กระตุ้นให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมีลักษณะดังนี้ คือ มีความสามารถมองเห็นภาพของงานตลอด แนวนงานมีความสามารถกระตุ้นหรือการเสริมแรง มีความสามารถในการสังเกตการณ์ประเมิน ตรวจสอบความรู้ความสามารถเป็นรายๆ ไป

และสามารถจัดการวางแผนจัดประสบการณ์ให้แก่ นักศึกษาได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งมีความสามารถสื่อความหมาย การกระตุ้นให้คำชี้แนะ ได้อย่างถูกต้อง ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาทั้งหมดนี้ การจัดการเรียนการสอนของผู้สอนจึงมีผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

3) ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้เรียน เป็นการแสดงถึงลักษณะของผู้เรียนและพฤติกรรมของผู้เรียน ประกอบด้วย 3.1 การเปิดใจกว้าง เป็นการแสดงถึงลักษณะนิสัยยอดคน ไม่แสดงพฤติกรรมที่บอกลถึงการมีอคติต่อผู้ที่มีมุมมองแตกต่างไปจากตน ไวต่อความรู้สึกอคติของตนเอง 3.2 ความอยากรู้อยากเห็นทางวิชาการ เป็นลักษณะนิสัยกระตือรือร้นอยากรู้อยากค้นคว้า อยู่ตลอดเวลาหากมีความสนใจในเรื่องใดก็จะค้นคว้าในเรื่องนั้นอย่างจริงจัง ถึงแม้ว่าขณะนั้นความรู้ที่จะนำมาประยุกต์ใช้ยังไม่ปรากฏให้เห็นชัดเจนก็ตาม 3.3 การคิดวิเคราะห์ เป็นลักษณะที่ต้องมีการพิจารณาข้อมูลอย่างสม่ำเสมอเพื่อดูความสำคัญของข้อมูลอย่างมีเหตุผลซึ่งต้องใช้ความสามารถในการตีความหมายของข้อมูล การคาดการณ์สถานการณ์การเชื่อมโยงสิ่งที่สังเกตได้ในคลินิก กับความรู้ทางด้านทฤษฎี 3.4 การขบค้นหาคำความจริง ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยที่แสวงหาข้อมูล คอยตั้งคำถามถามตนเองอยู่เสมอเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบ มีเป้าหมายเพื่อติดตามสืบเสาะอย่างไม่ลดละความพยายามและมีการประเมินซ้ำตลอดเวลาเมื่อมีข้อมูลใหม่เข้ามา 3.5 ความเชื่อมั่นในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะที่มีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าคิดกล้าตัดสินใจ เมื่อรู้สึกมั่นใจในเหตุผล ของตนเองอันจะทำให้สามารถแก้ปัญหาต่างๆ และสามารถตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพมีการคาดหมายความ

สามารถของตนเองในการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้อย่างเหมาะสม ดังที่ Alfaro-LeFevre (2004) ได้สรุปถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นปัจจัยหนึ่งที่บางครั้งส่งเสริมหรือบางครั้งขัดขวางการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คັນสนีย์ ฉัตรคุปต์ และอุษา ชูชาติ (2544) มีความเห็นว่าเป็นการรับรู้และขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของสมองสามารถก่อให้เกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ ทั้งนี้มีความเห็นว่าการคิดและการเรียนรู้เป็นสิ่งที่แยกจากกันยาก เพราะการเรียนรู้จะช่วยให้คนเรามีความคิดขณะเดียวกันการคิดโดยเฉพาะการคิดอย่างมีวิจารณญาณก็สามารถพัฒนา ผักผ่อนได้ด้วย การจัดการเรียนรู้ที่ดีมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยการจัดการศึกษาดังที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนั้น ล้วนมีผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณซึ่งผู้บริหาร ควรได้คำนึงถึงในฐานะผู้บริหารและผู้มีบทบาทต่อการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสถาบันการศึกษาต่อไป

สรุป

ปัจจัยการจัดการศึกษามีผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสำคัญกับผู้บริหารต่อบทบาทในการส่งเสริมปัจจัยต่างๆ ดังที่กล่าวมาทั้งหมดเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาล ผู้บริหารควรมีความเข้าใจและตระหนักในความสำคัญถึงปัจจัยดังกล่าวที่สำคัญ คือ การบริหารจัดการของผู้บริหาร การจัดการเรียนการสอนของผู้สอน และคุณลักษณะของผู้เรียน กล่าวคือ การบริหาร

จัดการของผู้บริหารได้แก่ โครงสร้างการบริหาร การมีพันธกิจที่ชัดเจน ความกลมเกลียว บรรยากาศองค์การ และการบริหารคุณภาพ ส่วนในด้านผู้สอนก็มีความสำคัญไม่ได้น้อยไปกว่ากัน การจัดการเรียนการสอนของผู้สอนนั้น ประกอบด้วย ความกระตือรือร้นของผู้สอน ความรอบรู้ของผู้สอน การให้คำปรึกษาของผู้สอน การจัดการชั้นเรียนของผู้สอน ส่วนปัจจัยสุดท้ายคือการใช้คุณลักษณะของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย การเปิดใจกว้างของผู้เรียน ความอยากรู้อยากเห็นทางวิชาการของผู้เรียน การคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน การขบค้นหาคำจริงของผู้เรียน ความเชื่อมั่นในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของตนเองในผู้เรียน จึงจะเห็นได้ว่าความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็น

ทักษะที่สามารถพัฒนาได้โดยการสนับสนุน ปัจจัยการจัดการศึกษาดังรายละเอียดที่กล่าวมา ดังนั้นผู้บริหารควรมีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญต่อปัจจัยดังกล่าว ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อเป้าหมายในการเติมเต็มศักยภาพผู้เรียน ด้านทักษะทางปัญญาโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่สำคัญ การคิดอย่างมีวิจารณญาณในผู้เรียน หากในแวดวงการศึกษาพยาบาลสามารถสร้างบัณฑิตพยาบาล ให้มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้อย่างชัดเจน กระบวนการสุขก็จะมึนคุณภาพทางการพยาบาลที่มีคุณภาพและมีคุณค่ายิ่ง ที่สามารถออกไปให้บริการทางสุขภาพที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลดีต่อประชาชนผู้รับบริการ มีสุขภาพดี คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นั้นหมายถึง ประเทศชาติเต็มไปด้วยทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กัญญ์สิริ จันทร์เจริญ และคณะ. (2548). ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา. 27-37.
- เก็จกนก เอื้อวงศ์. (2547). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการในระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลิลลี่ สิริพร. (2547). การควบคุมคุณภาพที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ด้านนักศึกษาของวิทยาลัยพยาบาล. วิทยานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปฎิญา ก้องสกุล และปัทมา แคนยุกต์. (2548). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาที่สอดคล้องต่อการบริการสุขภาพและในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง ปีการศึกษา 2547. ตรัง: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: สิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.

- ศิริพร ศรีวิชัย. (2549). ศึกษาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในนักศึกษาพยาบาลคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. วารสารการศึกษาพยาบาล. 17(1) : 27-36.
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และอุษา ชูชาติ. (2545). รายงานการวิจัยเรื่องฝึกสมองให้คิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- สภาการพยาบาล. (2545). พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ.2528 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540. วันที่สืบค้น 1 มิถุนายน 2554. จาก : <http://www.tnc.or.th/law/index.html>.
- สมคิด สร้อยน้ำ. (2547). การพัฒนาตัวแบบขององค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุรัตนา ทศนุด. (2543). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข เขตภาคกลาง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. (พยาบาลสาธารณสุข).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุทธิพงศ์ ยงค์มกล. (2545). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุขฎิบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรพรรณ ลือบุญรัชชัย. (2543). การคิดอย่างมีวิจารณญาณ : การเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์. กรุงเทพฯ: ธนาเพรส แอนด์ กราฟฟิค.
- Alfaro LeFevre, R. (2004). Critical Thinking and Clinical Judgment : A Practical Approach. (3rd ed). Philadelphia: Elsevier Science.
- Burden, Paul R .. (2003). Classroom Management. (2nd ed). New York: Wiley & Sons.
- Ennis, R.H. (1985, October). A logical basic for nursing critical thinking skills. Educational Leadership. 45-48.
- Lunenburg Fred C. & Ornstein Alan C. (2004). [online]. Educational Administration : Concepts and Practices. Wadsworth Publishing, 4ed. Available : http://www.thomsonedu. c.ubtab=Table_of_Contents. (Access date : 10 May, 20, 2003).
- Marzono, Robert J. (2000). A new era of school reform : Going where the researchtakes us. Aurora, Co : Mid. Continent Research for Educational Learning.
- Moor and Parker. (2004). Critical thinking : evaluating claims and arguments in everyday life. Moor, Brooke Noel. Palo Alto,Calif : Mayfield.